

Tydlig och grundlig underwisning
till syning och brodering, att
nyttjas i s...

Fekhol,
Wäpnare
(1817)
1817
1700-1827

Syddig och grundlig
Underwisning

till

Syning och Brodering,

Att nyttjas

i Syn-Skolor,

Sällika med en förrt Underrättelse

För Barn och unga Fruntimmer,

att förwara deras Kläder och Linne.

Öfversättning.

Sällskt med ett

Bihang,

innehållande: medel att ur Siden-
Vle- och Linnekläder borrttaga
hwarjehanda fläckar, samt
att bewara Pålswerk
och Vle-kläder
för Mal.

Stockholm,

Tryckt hos E. Ryberg, 1817.

I.

Allmänna Anmärkingar.

Om Syning, och de därtill hörande redskaper.

Innan man begynner att sy, bör man ha alla de, därtill erforderliga redskaper samlade, såsom 1) en stol, som icke är allt för hög, på det man ej må nödgas böcka sig för mycket när man sitter, 2) ett systrin eller ock en bekväm sy-dyna; när man syr något, som behöfver göras fort, är den oundwiflige nödwändig; äfwen som man aldeles icke bör tillåta barn, att vara utan sy-dyna eller att fästa deras söm på knät; 3) en fingerborg; 4) synålar som passa för det man ärnar sy; de böra ej vara hwarken för stora eller för små, för fina eller för grofwa, men framför allt böra de ha hwaka uddar. Detsamma gäller om knappålarna som behöfwas att fästa med. Widare 5) en stark sax, af medelmåttig storlek 6) god tråd, godt garn eller silke, antingen man skall sy eller brodera; detta bör vara fint, jämnt och starkt, aldrig för tjockt. Sluteligen erfordras äfwen 7) för wiså arbeten en egen sy-båge.

När man syr, bör man ej taga tråden alltför lång, den kan då smutas, sno sig eller bryta; ej eller bör man slå knut derpå, när man skall fästa ändan, utom då man ej kan fästa den på annat sätt.

Stygnena böra aldrig göras för stora eller widlyftiga, som stundom sker, för att få arbetet snart färdigt, emedan sådana, långt från hwarandra liggande stygn dels icke se wäl ut, dels ej hålla så länge som en ordentlig och jämn sömm. De böra wara lika stora och lika hwaran, så att det ena ej blir större än det andra. Afwen bör man alltid sy från höger till vänster, om ej motsatsen i några fall är nödwändig.

Om Pinnesömm.

§. 1. Att sy en söm i rät linie på Lärst eller Dräll.

Härwid bör först märkas, att man när Lärstet är klist, wiker sömmen dubbelt inåt och trådrätt, bredare eller smalare efter lärstets beskaffenhet som det är fint eller groft till, och sömmen antingen skall wara bred eller smal, men dock så, att icke någon tråd kan tränga sig fram och lärstet uprispas. Derpå begynner man att sticka in med nålen under sömmen twänne trådar framåt, och drager så ut den igen. Man fortfar på detta sätt, att

fy i jämna trädar, på det sömnen må ligga lika bred öfverallt, hwarwid det också är nödwändigt, att stundom stryka derpå med nålen, på det den ej må wika ut sig. När man skall håsta trådsåndan, bör man stryka den in i sömnen, och sedan fy öfwer den; fingrerna böra ej synas alltför stora på rättsdan, och det ena ej större än det andra ej eller på olika afstånd, ty i det faller är ej sömnen wäl och konstmåsigt gjord.

S. 2. Att fy en söm öfwer handen.

Denna slags söm, som man plågar kalla fastsöm, består däruti att man syr tillsammans två städer, det är två yttersta ändar af lårstet. Man håller då båda staderna mot hwarandra, och sticker öfwer dem, dock icke allt för widlyftigt, jämnt och icke djupare än att sömnen ej kan uprispas. Men i synnerhet bör man se till, att man icke, som ofta plågar hända, stjal med tummen, det är att man ej släpper efter med wänstra tummen, hwarmed man håller begge ändarna af lårstet tillsammans, utan håller wäl uti med den, eljest blifwer sömnen, som det heter efter konstspråket hällen, och således kortare wid ändan af det ena stycket, än af det andra. Sådana fel komma deraf, att man icke följer den ofwansföre upgifna föreskrift, utan gör stygnena lika så sneda, som då man

fyre en rät söm. På det man snare må observera, om man fetar däruti, och i tid må kunna förbättra detta fel, så bör man lägga ihop båda ändarna af lärftet och fästa dem med en knappnål på ett eller par ställen, då man genast ser, om sömmen blifwie hållen ojemnt eller icke. När sömmen är färdig, strykes den öfver med fingerborgen.

§. 3. Att sy en fallförm.

Denna söm består deri, att man syre ihop två stycken lärft, som antingen ej ha några stader, eller hwaraf blott det ena har det. Detta kan i linnesöm ej ske på en gång, utan genom en dubbel söm. Man håller nämligen de två styckena jämnt och nära intill hvarandra, och wiker så mycket det ena, att det andra blir ungefär en fjerde eller sjettedeltum bredare, alle efter lärftets finhet eller grofhet, då fällen behöfwer vara bredare eller smalare. Därpå sticker man först in nålen i det bredare stycket och skjuter den något framåt två trädor djupt in i det wicka, och drar så ut den igen, så att stygnena komma att ligga något snedt. Sålunda forfar man alle framåt i rät linie. Sedan klipper man litet af den wicka delen af lärftet, på det sömmen, när den blir färdig, ej må falla sig för tjock, likwäl icke eller så mycket att sömmen flyter

ut. *) Nu breder man ut den på sydynan och stryker den öfverstående delen af lärftet med fingerborgen, så att den kommer att ligga ner öfver första syningen, och syr sedan denna söm. I stället att man första gången höll båda styckena jämpet mot hvaran på fingerna, och sydde från vänster till höger, tager man nu begge sömmarne, då de äro nedstrukna i handen och syr åt sig. Man nedböjer först den öfverstående delen så mycket man kan, så att den ligger slätt öfver första sömmen, stryker alla trådarna helt löst med nålen, så att ändarna ej må sticka fram och syr så med samma slags stygn, som äfwanföre är sagt, till dess sömmen är färdig. När man fästär ändan, hör det äfwenledes ske utan att slå knut på tråden. Vid första sömmen, låter man tråden falla till vänstra handen och syr öfver den, men wid den andra stryker den in. När en sådan fällsöm är väl gjord, hör den vara a) hvarken för

*) Några anse följande nyare method för bättr. Man lägger nämligen båda ändarna af lärftet tillsammans, och låter den nedersta ändan gå ungefär så mycket som ett balmstråsbredd högre upp än den öfversta som man har för sig, dock efter som lärftet är fint eller groft, syr så första sömmen med försygn, wiker den öfra delen och syr som äfwan sagt är, så att fällen blir lagom bred.

bred eller för tjock; b) och slåt på rättsidan; därför bör man, när man syr andra gången som oftast draga lärftet; och för det tredje c) bör på den afwiga sidan ingen tråd sticka fram. Man syr också gärna en sådan fällsöm, när den skall hålla, med efterstygn; men dessa passa ej på skjortor och lintug.

S. 4. Suru man skall sticka halstragar och armlindningar.

Man drar först ut en tråd så lång som stickningen skall vara, och så många som man vill sticka rader till. I allmänhet brukar man endast två sådana rader, hwilka böra ligga 5 till 6 trådar från hwarandra, hwarimellan plågar sys en rad knutar. När en sådan armlindning skall vara wäl stickad, böra alla stygnena vara lika stora, tre trådar i hwarje och ingen tråd lämnas imellan. En sådan söm bör därför alltid fästas på sydynan.

Man plågar äfwen sy axelstycken och kilor till skjortor med stickning, när man först wet stället hwarest de skola sitta; men detta läres bättre om man ser efter på en färdiggjord skjorta, än genom regler och föreskrifter. En allmän regel är det imedlertid, att när man vill sticka jämnt, bör man hwarje gång dra ut en tråd på lärftet. *)

*) Till axelstyckena böra äfwen kilarna, som också måste stickas; men ärmspjellen behöfwa det ej.

§. 5. Att sy knutar på linningar.

När man har dragit nålen up med tråden och slagit knut därpå, sticker man en eller två trådar tillbaka och framåt lika långt ifrån hvarandra, slår därpå tråden en eller två gånger om nålen och drar up nålen. Man bör alltid draga tråden lika högt up, eljest bli knutarna flata och ej lika höga. Därpå sticker man åter ned nålen rätt bakom knuten, och fortfar på detta sätt. Mellan hvar knut lämnar man 5 eller 6 trådar efter som lärstet är groft eller fint.

§. 6. Zuru man skall sätta en halslinning på en skjorta.

Detta är en af hufvudsakerna wid linnesyning; när man will göra den rätt, bör man iagttaga följande:

På linygsbärmar brukar man äfwen flundom sy en så kallad h å l s m, hwilken göres på följande sätt: man wiker sömmen efter tråden, så bred man will ha den; sedan drager man ut en tråd, sticker med nålen in i det wikna af sömmen på den tråd där den är utdragen, tager så två eller tre trådar, efter lärstets beskaffenhet och sticker nålen nedifrån upåt tillbaka där hwars en tråden wor utdragen, sticker den åter in i det wikna af sömmen och fortfar så rätte framåt, så upkomma små hål i syningen, hwilket kallas *u k e l h å l s m*.

Innan man begynner med rynkorna, antingen på armarne eller i halsen af en skjorta, hwarpå linning skall sättas, bör man först fästa en knappnål i midten, därpå wikes den ena hälften ännu en gång tillsammans och i midten därpå fästes ännu en knappnål. När detta är gjordt, börjar man rynka trådrått en halmbredd från kanten af lårstret, hwartill i synnerhet fordras stark tråd som är wäl warpad med hwitt wax, och kruten i ändan. Man tager till hwarje rynka ej mer än två till tre trådar på nålen och lämnar fem eller sex däremellan, när man nämligen rynkar en arm nere wid handlofwen. Rynkar man däremot en skjorta i halsen, så bör man ej lämna mer än högst fyra trådar mellan hwarje weck, emedan en halskrage är mycket längre än en handling, och då man säteades droge rynkorna för långt åtskild, skulle man få altför få weck. När nu detta är gjordt, så dras rynkorna så tätt tillsammans som möjligt, och fästes tråden wäl wid ändan, på det rynkorna ej må slippa up. Därefter stryker man hwarje weck med en stor knappnål från wänster till höger, så att de komma att ligga jämnt bredewid hwarandra, emedan man ellers icke kunde få kragen rätt påsatt.

När nu rynkorna äro tillbörligt utstrukne, såsom sagt är, så lofar man tråder wid ändan och drager rynkorna så widdt ifrån hwart

annat som linningen är lång till. Därpå wiker man den öfwenledes i fyra delar och sticker den ändan hwarest knappnålen sitter, ned uti rynkorna precis där märket sitter, dock bör man se så långt ned, att rynkråden icke synes.

När man nu wäl har iagttagit detta, så ses linningen på. Wid hwart stugn bör man endast taga ett weck på nålen. Sedan man först fästat ändan, sticker man två trådar up i linningen (aldrig mer) och fortfar på detta sätt, hwarwid man tillika bör vara noga uppmärksam på, att rynkorna ej komma att ligga på det ena stället längre ifrån hwaran än på ett annat. När man är färdig med första sidan, wänder man om skjortan och syr fast den andra öfwenledes trådrätt. Här kan likwäl tagas två rynkor på nålen på en gång, men stignena böra ej vara synliga på vätsidan; därför bör man ej låta dem gå för långt ned öfwer wecken. Slutligen skall linningen, sedan man först wikit den på båda ändarna, fastas med öfwerstugn, eller ses öfwer handen.

En linning är wäl påfatt när den 1) sitter fullkomligt lika på rynkorna och icke är sydd djupare på den ena sidan än på den andra, 2) när den öfwantill är inwikt trådrätt, så att den öfweralt är lika bred, 3) när rynkorna öfwerallt ligga lika långt åtskilda, och

4) när alla stygnena äro lika stora och sydda efter en tråd.

§. 7. Att sy ett vackert Knapphål.

Knapphålet bör först skäras efter en jämn tråd i lärftet. Detta sker bäst med en skarp pennknif, när man först med en knappnål har utmärkt hur långt det skall vara. Sedan syr man på följande sätt: när man wid den ena ändan af knapphålet har trådt up nålen nedifrån, ungefär fyra trådar från kanten af skäran, och har slagit tråden om synålen, så sticker man ånyo up i samma linie, så att det endast blir en tråd lämnad mellan hvarje stygn. Innan man helt och hållet dragit up tråden, sticker man nålen genom bglan på tråden och drar den hårdt till, så att det blir en liten knut på kanten af knapphålet. Man syr alltid ett knapphål från vänster till höger. Stygnena böra ligga i jämna trådar, och endast en tråd mellan hvarje. Då är Knapphålet väl sydt.

§. 8. Att sy på Kamarduk, fint Hollandslärft, Nettelduk, och på alla slags flåta Tyger.

På dessa gör man äfwenledes de förr omtalta sömmarna, endast med den åtskillnad, att de böra göras mycket nättare än på lärft. Men när man will sy två stycken sådant fint

tyg tillfammans, som inga städer ha, är en
fällsöm icke alltid passande; därför har man i
stället för fällsömmen ännu en annan, lika
bred som den, men som ser ut nästan som en
öfverkastning. *)

Man håller nämligen båda lanternorna mellan
rummen och pekfingeret på vänstra handen,
rätt intill hwarandra, så att ändarna komma
inåt. Därpå syr man med sneda stygn öfver
dem, liksom när man kastar, endast litet wid-
lyftigare, tråden bör också dragas något hårdt
till, och man bör icke sticka jämnt för sig.
När man förstår att göra detta fullkomligt
nått, så kan man få in alla ändarna och
denna söm blir lika så stark som en fäll.
Hwad stelfwa sömmen angår, så göres den
på årtilligt sätt på fint slätt tyg, allt efter
som den skall vara jämn eller sned, smal eller
bred till. Vill man göra en jämn och icke
alltför smal söm, så gör man den på det
sätt som äfwanföre wid linnesömmen är an-

*) Några hålla likväl före, att den på sådana fina
tyger brukliga trillsöm är allt för tjock,
utan anse för bättre att man drar ut tre eller
fyra trådar på längden wid kanten och wiker de
framstående trådarna, när man begynner sy,
sticker två till tre trådar djupt under de utdrag-
na ändarne, och syr in alla de forta, hwarwid
man stygn för stygn kastar öfver dem, liksom så
att allt blir lika och jemnt öfverallt.

wist; men skall den wara mycket smal och ej i rak linie, så bdr man, i stället för att söm-
men eljest wikes dubbelt inåt, endast wända
om den så mycket i wänstrea handen, att ingen
tråd kan sticka fram, ej eller sömmen riswas
ut. Därpå styckes den plår med nålen, och
sys färdig med fina stygn, som en annan
söm. Härwid är ännu ett märka, att man,
när det blir en rundning i sömmen, drar till
tråden litet fastare än man eljest plår göra,
på det sömmen ej må breda ut sig för mycket.

Utom detta sätt att sy på fina tyger, ges
det ännu ett annat, som man kallar Trillsöm.
Denna brukas på halftwa halstdukar eller i
allmänhet på alla stycken som äro tagna på
snedden af tyget. Hårtill fordras likwål en
stark tråd. Man fortfar att trilla sömmen
ihl åt sig, som förut är sagt, utom det att
man, i stället att sy nedanifrån och upåt,
gör denna söm öfwer handen, efter den me-
thod som är anwist i bdrjan af detta Cap.
§. 1.

Detta är således det förnämsta som man
har att iagttaga wid linnesyning. Om ett
ungt läragtigt fruntimmer will, utan widare
anwising, lära sig att sy efter denna före-
skrift, så wore det bäst, att hon genast skaf-
fade sig ett wål sydt mönster, hwarpå samme
söm wore anbragt, emedan exempel bäst un-
derstöda regeln.

II.

Ritt sy med Engelskt eller Yllegarn.

Med detta garn, hwaraf man har alla slags schatteringar, kan man sy de skener på kånfas och lärst, antingen i handen eller i båge. För barn är det i början bäst att sy i handen, emedan de wid bågform wänja sig att sitta krokiga och därwid lätt kunna skada sin hälsa. Hårtill nyttjar man fjedesöm. När man har slagit knut på ändan af tråden och dragit up nålen, så sticker man med den i samma hål igen, och håller tråden som man lär om nålen ned med wänstra tummen, hwarwid man sticker utåt med nålen och drar tråden långsamt inåt sig. Det sista göres på det syningen ej må bli dragen. Af samma orsak och emedan allt för stora sygn ej se wäl ut, bör ett sådant ej gå öfwer mer än två trådar. Will man sedan börja att sy något i båge för att helt och hållet utföra en teckning och ge den sina tilbörliga schatteringar, hwilket ej så wäl låter göra sig i handen, så kan man betjena sig af halfwa fjedestygnet, emedan dessa göras fortare i bågen, än de hela. De göras sålunda: man sticker, när man dragit up tråden, ungefär 5 eller 6 trådar framåt ned igen och sticker så upåt bak till i halfwa stygnet, så ned igen wid det färdiggjorda, och fortfar på det sättet.

Det förnämsta och wäsentligaste, som man har att iagttaga wid denna syning, är, 1) att man beständigt håller sig wid teckningen, om den skall bli rätt utförd; 2) att man ej rundar spetsarna på blommorna; 3) när man begynner, att folla i teckningen, att man då alltid tar stygnena så tätt bredewid hwarandra, att ej det minsta af sjelfwa tyget lyser igenom; och 5) att man, som förstås af sig sjelf, bemödar sig att träffa de riktiga kulbrerna wid schatteringen.

III.

Att sy efter teckning med knutstygn.

Detta arbete göres antingen med hwit tråd, som bör vara mycket jämn och ej alt för fin, eller med silke af ågta kulör, det will säga, sådan som kan tvättas. Hwad syningen i sig sjelf angår, så bör man först märka, att man ej syr stygnena åt sig, som wid fjedesöm, utan från wänster till höger, så att man bör ha den figur, hwarefter det skall sys, tecknad på tvären för sig. När man har dragit up tråden och fäst den, så slår man samma tråd om wänstra handen, så att man får en lycka derpå, sticker så ned tätt bredewid tråden, tar omkring två trådar på nålen in åt sig, och sticker så up tråden i lyckan.

i tycken. Sedermera drar man helt löst up tråden, på det knuten må komma att stå, ty om man drar snedt up nålen, så bli knutarna liggande flata. När dessa skola wara rätt wäl och konstigt gjorda, så böra de 1) stå upåt, 2) wara allesamman lika stora och 3) wara så tätt intill hwarandra, att man ej kan se trådarna emellan dem. Man kan desutom i teckningen använda alla slags stygn, för att fylla den, t. ex. rutor, flammor, och ännu flera grundstygn, som ej kunna beskriwas, utan bättre och bekwämare ses på ett annat sydt stycke.

IV.

Om Marseille arbete.

Denna, i Marseille först upfundna symethod, är med skäl ej så mycket nyttjad hos oss som knutsöm, emedan den är mycket beswårlig och fordrar mycken tid, hwarför den också kommit ut modet; inledertid bör den likwäl här för fullständigheten skuld upragas till unga fruntimmers underrättelse.

För det första bör man märka att Marseille arbete till största delen lys på fint lärst, Kambrick, eller annat fint tyg. För det andra, att icke alla mönster och teckningar kunna nyttjas härtill, utan en egen sort teckning behöfwes; ty emedan detta arbete skall wara

uphöjdt och genombrutet, så måste hvarje strek till en figur tagas dubbelt och tillika så, att ett hvarvt kommer att stå en half halmsbredd från hvartannat. Gör det tredje plågar man, för att ge detta arbete fullkomlig skönhet och anseende, teckna och ifylla mellanrummet på teckningen, eller den så kallade grunden, med riktiga eller sneda stygn, hvilka äfwenledes kunna ligga en half halmsbredd ifrån hwarandra. Men den egenteliga synningen tillgår på följande sätt:

Man spänner först i en båge eller ram något simpelt lärft, liksom till underfoder under tyget efter dess storlek, och syr fast stycket, hvarpå teckningen redan är anbragt, i lanternerna på bågen med stora förstyg. Öfvertygets påsning bör framför allt vara mycket jämn, så att det ej får rynka sig. Nu börjar man att sy teckningen, men ej grunden med efterstygn, hvilket icke är annat än en stickning. Härtill fordras i synnerhet mycket god tråd. Styguena böra ligga lika långt från hwarandra, och icke syas öfver mer än två trådar. När nu hela teckningen på detta sätt är stucken, så kan man fylla det stora rummet i figuren eller blomsterna med hvad slags söm som helst. Grunden eller mellanrummet af teckningen, syas med små förstyg, hvilka man tager öfver två trådar, och det så att man lämnar

tre eller fyra mellan hwart stygn. När detta är färdigt, så tar man en stor stoppnål, som har en slåt spets, tråder på den tre eller fyra ändar hwitt bomullsgarn, efter som det är groft eller fint till, och drar alla ändarna tillsammans nertill, wänder därpå om ramen, och drar imellan stickningen på alla figurerna så wäl som på grunden; men härwis bör man agta sig att man ej med nålen kommer up på öfvertyget, emedan bomullsgarnet då blefwe synligt på råtsidan; för att hindra detta, bör man beständigt hålla wänstra handen under ramen. Man sticker hwarje gång så långt in man kan komma med nålen. På de ställen, hwarest en krökning begynner, må man draga up nålen och imedlertid med wänstra handen hålla fast ändan af bomullsgarnet, på det man ej må dra ur det igen. Sedan sticker man åter in i samma hål, men man bör ej klippa af garnet, förr än bladet eller blomsterstjelen är färdig, så framt garnet räcker till.

V.

Att brodera med Silke.

När man will brodera en teckning med mer än en kulör, så bör man låta en stickelig tecknare rita den åt sig och bestämde förklara hurudan man will ha den, på det broderingen må bli wäl och naturligt schatterad. På

mönster som man finner stuckna i koppar, ser man sällan riktigt ädrorna och strecken, hvar för det också är bättre att låta förfärdiga dem af en ritmästare. När man vill pricka ut ett sådant, bör man väl utmärka strecken, men icke ädrorna i löfven, emedan dessa ej tecknas på tyget och icke ses före än mönstret är färdigt. Bäst är likväl att ett Fruntimmer, som vill sy schatterfön, själv lär sig att rita, emedan denna konst synes för henne lika nödvändig, som matematiken för en byggmästare.

Broderingen göres alltid i båge på atlas, taft, gros de tour, m. m. sedan man med en blyertpenna eller med svart- eller rödfrita tecknat mönstret därpå; man bör likväl se till, att man med det härvid brukliga segelgarnet ej drar igenom tyget, utan syr en grofve lärstremsa däromkring, när det skall spännas i bågen. Man bör ha tillhands silke af alla kulörer för att få teckningen lefwande och naturlig. Innan man börjar brodera, bör man ge agt på schatteringen i den blomma eller figur som skall förfärdigas; för att weta om man skall börja i kanten eller midren, med en mörk eller ljus färg.

Will man göra bladen på en blomma mörka i midren och ljusa i kanterna, så begynner man med den mörka färgen. Man syr nämligen först de krökta strecken på bladen; på

Deßa fyr man sedan alt jämnt med en någof ljusare färg ned åt på begge sidor, till deß bladet är färdigt. Härvid är också att märka, att så ofta man sätter en ny kulör till strecken, gör man hvarje gång spetsarna ett stygn högre. Skall schatteringen däremot vara ljus i midten och mörk på sidorna, så begynner man först med den ljusaste färgen, på nyß beskrefne sätt och fortfar sedan med de mörkare kulörerna.

När nu ett blad skall vara mörkt på ena sidan och ljust på den andra, så fyr man insett strek midt på detsamma, utan börjar att sy det nedifrån på den sidan där det har en bukt eller rundning. Men är det rundt på begge sidor, så schatterar man det icke från ena sidan till den andra, utan gör det antingen mörkt i midten och ljust på sidorna, eller tvärtom.

Hvad stygnen till streckarna angår, så bestjenar man sig därtill af de förr beskrefna halfwa tedjestygnena; men sedan när man skall sy med andra färgen, förändras stygnena något. Sedan man från högra sidan af det förut skrufta strecket dragit up nålen ungefär en fjerdedels tum, sticker man ned igen på vänstra sidan af det färdiggjorda stygnet och endast några trådar högre up, sedan träder man åfwen så många trådar ut öfwer detsamma, åter ned igen. Så fortfar man på

båda sidor af hwarje streck, så att alla stygnena ofwantill komma att ligga litet sneda utåt. De göras på samma sätt med de följande kulsörerna, i det man sticker up wid strecken åter ned och så up igen mellan tvåne stygn af den föregående färgen. Detta bör göras på det man ej må se skillnaden på färgerna allt för tydligt, utan sällmen snarare likna en målning, och, så mycket möjligt är, naturen.

Will man göra ett blad mörkt på ena sidan och ljusst på den andra, antingen det är i löfwet eller blomman, så drar man up nålen något litet nedifrån kanten af bladet där det är rundadt, omkring två trådar i bladet från teckningen, och åter ned igen, så up å nyo, och åter ned tätt bredewid det färdiga stygnet, några trådar högre up och därpå stickes lika så långt framåt ned igen på teckningen. Så gör man alla stygnen intill bladens spetsar. När man will sy med en annan kulsör bredewid den första, så begynner man åter nedifrån, kommer ut med nålen några trådar på sidan om första stygnet, och tråder ner igen emellan de två första stygnena af första färgen till öfra hälften. På detta sätt tar man alla stygnen afwen med de öfriga färgerna till öfwersta ändan af bladet. Det bör man likwål ännu observera, att man ständigt i det man sticker ned nålen, bör gå

förbi ett stygn af den föregående kulören, emedan stygnena eljest komma att ligga flata.

Sluteligen fogar man härtill de i teckningen utförda ådrorna på bladen, hvilka sys med halfröa ledjestygn öfver broderingen och det antingen med svart eller swafwelgult silke, ty dessa två kulörer utgöra den mörkaste och den ljusaste af de gröna schatteringarna.

När broderingen skall vara fullkomlig och wacker, bör teckningen för det första vara wäl träffad och utförd, och runde omkring fanterna så lika som om den varit målad med pensel. För det andra bör den vara lifligt schatterad efter naturen. För det tredje böra stygnena ligga aldeles flata och fasta, samt det ena ej gå högre up än det andra; för det fjerde bör alsintet spnas af tyget, hwarpå man har broderat, och för det femte bör det ej kunna ses, hwarest man har begynt att schattera med en annan kulör.

VI.

Slutårinran.

Dessa äro således efter min mening de allmännaste, nyttigaste och nödwändigaste sorter synning och brodering, som ett ungt fruntimmer behöfwer lära. Det gifwes wäl utom dessa ännu många slag däraf, t. ex. på nettelduk, gaze, flor, tyll, o. s. w. men som dels äro omöjliga, dels onyttiga att beskrifwa,

hållt de som ha wäl lärt alla föregående, så widt möjligt warit, tydligt och riktigt beskrefna sorter sömnader, utan särdeles möda och med biträde af en sticlig sömmerska kunna lära sig de öfriga mindre angelägna. Man har således blott ännu ett par tillägg att göra.

VII.

Att brodera på Gaz.

Härtill brukar man två slags stygn, det stora och det lilla; det stora göres öfwer fyra och det lilla öfwer två trådar, dock bör nålen med garnet eller silket wid det stora stygnet sticjas jämnt öfwer de fyra tika som wid de små, jämt öfwer de två gaztrådarna, så att de formera ett kors. Man bör öfwen wälja och sätta kulöfverna så, att man ej märker någon skilnad i schatteringen, men färgerna böra alltid falla i hwaran och blanda sig. Om man will sy en figur, t. ex. en människa, ett djur, m. m. så måste man taga mindre stygn, nemligen endast öfwer en tråd i kors. Ansigtet, armarna och fingerna på en sådan schatteras med en ljusbrun färg, då det öfwen är af mycken nytta för ett fruntimmer som skall brodera sådant, att kunna teckna och måla, ty då låter det lättare förklara sig genom mundtlig underwisning än genom beskrifning. Dessa slags arbeten äro wäl nu icke mer så mycket i modet, men de

äro inmedlertid alltid en nöjsam syfvelsättning,
som fäster tankan och wänjer wid flit och i
hårdighet.

VIII.

Att märka på Lärft.

Man har här till fem slags stygn. Det
första sys på rätsidan, och sker med ett stygn
på längden och ett på bredden öfwer två trä-
dar, så att de båda stygnen gå i kors.

Det andra sys på fränsidan likaledes. öf-
wer två trädar på längden och bredden, hwil-
ket sker då man från afwiga sidan sticker snede
up, att det blir ett stygn på båda sidor, se-
dan tar man öfwer igen på andra sidan på
snedden, två gånger i samma stygn.

Det tredje är nålstygn, hwilket äfwen
sys på fränsidan liksom det första, dock med
den skillnad, att det sys på alla fyra sidor på
längden och bredden af de twänne trädarne,
så att de formeyra en nål på rätsidan. — Det
fjerde är hålstygn, som består af fyra trädar
på längden och bredden, samt sys på afwiga
sidan sålunda: man sticker först två trädar
up på snedden som wid andra slaget, då
det blir ett litet hål nedansöre; från detta
hål sticker man två trädar på snedden från
samma hål ut i hörnet i samma räta linie,
och sedan åter två trädar rätt fram, därpå
åter två trädar på snedden ut i andra hör-

net, och så i de öfriga tvåanne hörnen på samma sätt. — Det femte är det Engelsta stygnet, som sys på rättsidan med ett snedstygn på längden och bredden öfver en tråd. Dessa stygn kunna ej nyttjas på lärst eller linne, utan endast att sy blommor och figurer på märkdukar.

All slags märkning läres onekeligen lättast genom mundtelig undervisning och genom exempel af en färdiggjord märkduk. Härvid iagttages att man alltid går jämnt och icke sticker slett med nålen, utan öfver de riktiga trådarna på längden och bredden.

Korrt anvisning för Barn och unga Fruentimmer af stånd, huru de skola värda deras Kläder och Linne.

De barn eller unga fruentimmer som söka, så mycket möjligt är, förwara sina kläder, ha ej allenast större gagn af dem, utan äfwen en större ära än andra som antingen alsicke bry sig därom, eller ock söga värda dem. Det är för deras skuld man i följande regler sökt upge det hufvudsakligaste, som till detta ändamål är att iagttaga:

1) Utan särskildt och tvingande orsak bör man alltid spara de bästa kläderna.

2) Till eftermiddagsvisiter behöfver man icke klåda sig strax om morgonen eller för middagen.

3) Har man således något arbete på f. m. i köket eller annorstädes hwartill de wanliga hwardagskläderna kunna passa, så må man så mycket mer ha afseende därpå, och därefter rätta sin klädsel.

4) Man kan alltid sedermera, antingen förre före eller efter måltiden klåda om sig, hwilket ej får anses mödosamt.

5) Man bör klåda sig efter en wisß ordning, men aldrig med otwättade händer eller med alltför mycken brädsla.

6) När kläderna äro för små eller trånnga, bör man göra sig mödan att ändra dem.

7) Man bör ej fästa på sig flera knappnålar än man behöfver, eller låta uddarna sticka fram.

8) När man är klädd, bör man ej sätta sig på någon stol utan se sig före om den är ren, samt ej trampa i kläderna.

9) När man går, hålft ute på gatan eller på marken, bör man aldrig låta klädningen slåpa.

10) I dörrar och trånnga passager, bör man gå långsamt och försigtigt, på det man ej må rifwa sönder sig i nycklar, spikar eller mot något som kan ligga i wägen; ej eller bör man luta sig mot nymålade wäggar.

11) Vill man sätta sig att läsa, sy, måla, m. m. så bör man först se efter om bordet är astorkadt, äfwen som man bör agta sig att man ej smetar blått på sina händer eller stänker det på kläderna.

12) Ufom när man skrifer, bör man ej lägga armarna på bordet, minst när man spisar, emedan detta dels icke ser anständigt ut, dels nöter kläderna på armarna och blottställer dem för fläckar.

13) När omständigheterna fordra att man måste biträda i köket, hwaraf man bör göra sig ett nöje, långt ifrån att blygas darsföre, får man ej glömma att taga ett förkläde för sig.

14) Att torka händerna på kläderna är oanständigt och osnyggt, och bör aldrig ske af en wäl upfostrad flicka, under någon slags förewändning. Man bör äfwen agta sig för sprakande kol eller eldgnistor.

15) Hundar och kattor bör man aldrig taga i knät eller håva på armen, ännu mindre låta dem ligga i sin fång. Exemplet af äldre fruntimmer är i detta fall lika löjligt som förkastligt.

16) Man bör agta sina kläder noga för dam, smuts, regn och snö, om ej nödwändigheten annorlunda befäller. Ö det sednare fallet bör man, om man blir våt, genast efter hemkomsten, ömsa och torka kläderna.

17) När man sätter sig i en wagn eller

stiger derue, bör man se till att kläderna ej skrynklas eller trampas på.

18) Vid bordet bör man agta sig att ej med ärmarna komma wid fat eller talrickar, för att ej slåcka dem, äfvensom man bör se till att man ej spiller hwarken på sig sjelf eller sin granne. Äfwen bör man agta kläderna att de ej komma åt grannens skor eller kunna sönderslitas af hans stolsfot då han upstiger.

19) När man dricker ths, kaffe eller chokolade, gälla samma försigtighetsmått, äfwen som man bör taga sig till vara att ej bli nedsmurjad genom tjenstfolkets wårdslöshet.

20) Under ljuskronor eller ljusarmar bör man aldrig stadna länge, för att ej wax eller talg må drypa på en.

21) Man bör ej behålla sina bästa kläder på sig längre än nödwändigheten så fordrar, utan genast taga på sig hwardagsdräkten. Vid afläsdandet gälla samma regler som wid klädseln.

22) När man klädt af sig, bör man lägga kläderna på ett bestämdt ställe, men likwäl alltid först se till om ej detta kan vara dammigt eller smutsigt. Äfwenledes bör man se efter om ej kläderna särt någon fläck, hwilken genast bör borttagas, eller något hål, som man genast bör laga.

23) Härwid kommer det de feuntimmer

ganska wäl till pass, som hieselwa kunna sy eller ändra sina kläder.

24) Skulle man ej ha tid att genast laga det som är sönder, så bör man i alla fall dömsa, och anställa att skadan blir botad, samt se efter huru det blifwit wärkståldt. Säkraft är imedlertid att göra det sjelf.

25) Kläder som man ej brukar, böra förwaras på ett ställe, där de äro säkre för dam, rost och suckt. Om de hängas up, bör man se efter att de ej få någon skrynkla samt ej hänga dem wid armarna. Läggas de åter, så böra de ordentligt hopwikas, ej klämmas och ej få fastna i låset eller mellan lådorna, samt agtas för mögel.

26) Dyrbarare kläder är det ofta bättre att lägga än hänga, då man bör omge dem med mjukt papper.

27) Ripper och småsaker böra förwaras i egna lådor och agtas för bulor, fläckar, m. m.

28) Ingen slags matwara må läggas till sammans med kläderna.

29) När man söker något i sina gämnor, bör man gå försigtigt till wäga, ej slita eller rycka fram det, samt lägga det öfriga ordentligt på sitt ställe igen. När man på någon tid ej brukat sina kläder, bör man se efter dem om de ännu ligga qwar, om de tagit någon skada, wårda och skåda dem, m. m.

30) Man bör aldrig, utom i nödfall, låta någon främmande komma i sina gömmor.

31) Kläder som skola tvättas, bör man ej bruka tills de bli mycket rena, emedan de då fara illa i tvätten. Något söndrigt bör man aldrig lämna dit, innan det blifwit lagadt. Gläckar böra äfwen dessförinnan uttagas.

32) Någon fåfånga bör man aldrig wisa, hwarken öfwer hufwans kläderna, eller öfwer sitt sätt att förwara dem.

33) Man bör alltid weta deras plats, för att utan för mycket sökande, i mörker eller brådskan kunna finna dem.

34) Mycklarna till sina gömmor bör man, så widt ske kan, alltid bära hos sig.

35) På alla sina saker bör man uprätta en noggrann förteckning, i hwilken man äfwen bör specificera hwad hwar och en kostat, tiden när man fått dem, o. s. w.

36) Man bör ej för hastigt förändra kläderna efter hwarje ombytligt mode, ej eller köpa och ästunda saker, som äro öfwer ens stånd eller wilkor, minst, om man ej kan kontant betala dem.

37) Man bör ha en lika omsorg om de sämre som bättre kläderna, och rätta sig efter flokt folks efterdöme, samt taga dem till råds, då man sjelf ej wet huru man bör förhålla sig.

38) Gör öfrigt må förnufriga och wäl upfostrade barn och unga fruntimmer wid detta

fort wid allt annat ej låta säga sig samma sak flere gånger, utan helswa estertänka och ge noga agt på sina pligter och sitt förhållande.

B i h a n g,

innehållande:

Medel att ur Siden,ulle och Linnekläder borttaga hwarje handa fläckar, samt att bewara Pålswerk och ullen kläder för Mal.

Att borttaga fläckar ur Linne.

Cirronsast och Harsbrefast är hårtill tjenligt. Bättre är att fukta fläcken med watten; och gnuggas den sedan med ett par droppar mysket swagt Skedwatten.

Att borttaga gula fernrostfläckar ur Linne.

Bäst gøre man en sådan fläck wäl wät med rent watten, sedermera drypes derpå 1 eller 2 droppar saltspiritus, och gnuggas fläcken mellan fingrarne. Sedan detta är skedt,

astwättas fläcken med rent watten. Går fläcken ej bort, förnyas detta försök.

Fläcken skall genast försvinna, om den först fuktas med saltspiritus och då hålles öfwer en med kokhett watten fylld skål, hwarigenom saltspiritus af den uppstigande inman, erhåller en större werksamhet.

Man kan äfwen taga citronsaft eller fläcksalt i stället för saltspiritus, men det observeras att detta måste ske med tillhjälp af värme. Med fläcksalt beströds den fuktade fläcken, ingnuggas öfwer hett watten och astwättas.

Att borttaga hwarjehanda fläckar ur Linnekläder.

Blå fläckar ur grönt Linne eller Siden borttagas med Salmiak-spiritus uppblandad med lika mycket watten. Då fläcken är borttagen twättas stället med rent watten. Upplöst pottaska ett halft lod i 1 qwarter brunswatten, som sedermera blifwit silad, gör samma nytta om fläcken dermed befuktas, och sedan det fuktade stället blifwit torrt, twättas med rent watten.

Med torr lera gnuggas olje- och fettfläckar. Man håller dem sedan öfwer en eldstöffel med glöddande kol, då oljan blir ständande och insuger sig i leran. Man gnuggar ur leran och förnyar denna operation till dess fläcken ej mer är synlig.

Rostadt koksalt i en ny Degel borttager fläckar ur Sidentyg om fläcken beströds med

det heta saltet, och lästpapper lägges ofwän på, då man äfwen med ett hett stryk- eller pressjern bör öfwerfara papperet, hwarigenom det feta drager sig ur tyget i saltet och lästpapperet.

Man kan äfwen bestryka fläcken med äggegula, hwarpå lägges en serviette eller annat hwitt linne: med handen hålles sedermera derpå hett watten, som wäl måste indraga sig i linnen och hjelfwa tyget. Sedan gnuggas det duktigt någon stund. Detta förnyas med nytt warmt watten, 2 a 3 gånger. Fläcken insupes genom äggegulan, ut linnen; och stället der fläcken varit, twättas sedan med rent watten.

Äfwenledes och för samma ändamål, kan man ffära 3 lod venetiansk twål helt fin, kofa den med ett halft qwarter watten, till dess den smått sönder, då man låter den kallna. Sedan wispas 3:ne äggegulor wäl tillsammans och twålwattnet gjutes sinäningom derpå. Med en borste, doppad i denna sammanblandning, strykes och gnuggas fläcken, urtwättas med kallt watten, och astorkas med en serviette.

På samma sätt tillgår med borrttagande af fläckar af tjära eller wagns-smörja: likwäl iakttages att fläcken först upmjukas med bomsolja eller osaltadt smör.

Om man medelst en linneklut med något terpentinsolja öfwerstryker fläckar af fernissa, oljefärg och dylika materier, så förswinna fläckarne genast. Oljans lukt låter snart mer ej känna sig.

Genom tvättning i salt watten, borttagas Kaffe-fläckar.

Om man först med en blandning af hälften af ett färst ägg och några droppar Wikriolspiritus, samt sedan med rent watten, tvättas blåckfläckar som åtkommit tyger eller yllewäfnader, och ytterligare stryker deruppå trådträtt med en hwit duk, till des stället blifwit inemot torrt; så äro fläckarne mer ej synliga.

Om en blåckfläck åtkommit Sidentyg, strykes derpå warm aska, blandad med stark Winättika, hwarmed fläcken gnuggas. Sedan astvättas han med twälwatten.

Fläckar som härröra af winättika eller frukt-safter försvinna om några droppar salmiakspiritus, preparerad utan värme (som är att tillgå på alla Apotek) dryppes på det fläckade stället och fläcken sedan tvättas med watten.

Det skadade tygets färg måste vara åfta; i annat fall lemnar salmiakspiritus andra fläckar efter sig. Man brukar att medelst salt eller snus uttaga Winfläckar ur duktyg och annat hwitt linne; men fläcken går säkrare bort om man, medan han ännu är wät begjuter den med lium mjölk. Flera slags winer förorsaka fläckar som ej fullkomligt kunna borttagas.

Att borttaga flottfläckar ur Wlle.

Flottfläckar härleda sig merendels af olja, smör, talg, hartz, beck och wax. Sedan de selnat, måste man först affstrapa dem med en knif. Fläcken indränktes derpå i terpentinsolja och hålles bfter en mycket lindrig kol-eld, hwarigenom terpentinsoljan förenar sig desto bättre med waxet eller becket.

Smide, och talgfläckar behöfwa ej denna värme, Deras förening med oljan sker ändå. Man gnuggar den med terpentinolja befuktade fläcken sedan den blifwit värmd mellan fingren, och då terpentinoljan på detta sätt dragit till sig den smutsiga materien, lägger man dubbelt gråpapper på ett bord, det fläckade tyget derpå, och deröfver ett blad gråpapper. Ett lagom varmt strykjern sättres derpå, och iaktages att så ofta gråpapperet öfver och under drager fetma till sig, papperet tages bortt och nytt lägges i stället. Skulle fläcken ej gå bortt, fuktas han åter med terpentinolja, och det gråpapperet samt strykjernet brukas som förut.

Fläcken bestyptes slutligen med spiritus vini och gnuggas wäl, så är han fullkomligt bortt.

Med terpentinolja böra ock de fläckar gnuggas som häröfva af fernissa, terpentin och wagnsmörja. Man nyttjar härtil guln af ett ägg, hwarmed fläcken gnuggas; och tvättas sedan i kallt watten. Fläckar af wagnsmörja kunna sållan fullkomligt borttagas.

Att borttaga fläckar ur Siden,

På lika sätt som ur Ulle borttagas fläckar ur Siden. Granskt trita eller stärkelse-wjöl, blandade till en deg, gör äfwen en ästundad werkan, om det instrykes på fläcken och sedan det är wäl torrt, afgnuggas,

Medel emot Mal.

Att Terpentinolja tages en del och twänne delar wintspiritus, som blandas wäl tillsammans. Härmed fuktas sedermere ett ark papper eller ett stocke plettyg, som lägges emellan wecken af de kläder eller wälswerk, som man will förwara eller befria från mal. Terpentinolja åstadkommer inga fläckar och kan således ej skada kläderna. I proportion af den fibrer eller mindre mängd kläder man sålunda will förwara, bestykas flera eller färre ark papper eller tygstycken med nämnde blandning.